

R.P. van Rooijen, *Frederik van Houten. Dienaar in de praktijk der Godzaligheid*, (Hersteld Hervormde Studies, deel 9), Houten: Den Hertog, 2013, 154 pp.; ISBN 9 789033 123931; € 17,50.

Sommige zaken zijn te toevallig om toevallig te zijn: een predikant uit Houten schreef voor een uitgeverij in Houten een boek over dominee Van Houten. R.P. van Rooijen, thans nog predikant van de Hersteld Hervormde Gemeente te Houten (sinds enige tijd te Oosterwolde) kan als de biograaf van de coccejaanse predikant Frederik van Houten (1662-1711) worden beschouwd. Al vele jaren heeft hij zich met de bestudering van deze "oudvader" beziggehouden. In mijn boekenkast staat nog een scriptie getiteld 'Frederik van Houten: een coccejaanse beoefenaar van de praxis pietatis', die Van Rooijen meer dan twintig jaar geleden schreef in het kader van de predikantsopleiding. Daarin maakt hij melding van de 'hulpe-tegenover' die hem bij zijn onderzoek in alles had bijgestaan! Later publiceerde hij twee artikelen: 'Leven en geschriften van de "ernstige coccejaan" Frederik van Houten' (in: *DNR* 17 (1993), nr. 1, 55-74; en 'Praxis pietatis en prediking van de "ernstige coccejaan" Frederik van Houten' in: *DNR* 18 (1994), nr. 2, 99-124. Het thans voorliggende boek is gedeeltelijk een herziene versie van genoemde artikelen, maar bevat tevens nieuwe gegevens over de gedichten van Van Houten.

Van Rooijen heeft zijn boek in tweeën verdeeld: deel 1: Frederik van Houten als dienaar van het Goddelijke Woord; deel 2: Frederik van Houten als stichtelijk auteur. In het eerste deel wordt een beschrijving gegeven van het leven van Van Houten en van de wijze waarop hij de *praxis pietatis* gestalte gaf in zijn leven; in het tweede deel van zijn homiletische arbeid. Van Rooijen heeft over Van Houten veel gegevens boven tafel gehaald en hij is erin geslaagd het geheel tot een leeswaardig boek te maken. Hij vermeldt steeds duidelijk de bronnen waaraan hij zijn gegevens heeft ontleend. Dat is van groot belang. Het is immers erg storend als een auteur zaken vermeldt waarvan niet duidelijk is waaraan hij of zij ze heeft ontleend. Inhoudelijk heeft het boek veel te bieden. Daarover zou heel wat te zeggen zijn, maar we willen deze bespreking toch enigszins beknopt houden.

Frederik van Houten behoorde tot de zogenaamde "ernstige" coccejanen. Hij was tot bekering gekomen onder de prediking van Johannes d'Outrein. Toen hij zich geroepen voelde tot het ambt, koos hij ervoor in Franeker te worden opgeleid. Daaruit blijkt dat hij bewust koos voor de coccejaanse richting. Het feit dat hij met achting spreekt over de omstreden theoloog Herman Alexander Röell wijst daar ook op. Uit het onderzoek van Van Rooijen blijkt – hetgeen al eerder is aange-toond – dat predikanten behorend tot deze stroming niet minder het belang van de *praxis pietatis* benadrukten dan hun voetiaanse

collega's en dat ze die ook zelf in praktijk brachten. De verschillen tussen de "ernstige" coccejanen en de voetianen waren soms heel klein. Van Rooijen toont dit nog eens duidelijk aan.

Toch moeten we de grenzen tussen beide richtingen ook weer niet uitwissen. Soms krijg ik de indruk dat Van Rooijen dat toch een beetje doet. Dit komt ondermeer tot uiting in de vergelijking van Van Houtens preken met die van de voetiaan B. Smytegelt. Het verschil blijkt heel gering, maar het aantal preken dat Van Rooijen van beiden vergeleken heeft, is ook minimaal. Dit vraagt om verder onderzoek.

Over de onderlinge verhouding tussen de twee genoemde richtingen schrijft Van Rooijen: "Van grote tegenstellingen tussen voetianen en coccejanen, zoals die zich in de jaren '30 in Middelburg zouden voordoen, was echter in deze tijd nog geen sprake" (blz. 30). Was dit werkelijk het geval? Dat beide richtingen vredig naast elkaar existeerden in de kerk kan niet gezegd worden. Uit de polemische geschriften van Jac. Fruytier, die eveneens aan het einde van de zeventiende eeuw te Middelburg predikant was, blijkt dat de onderlinge verhouding zeer te wensen overliet. Dit sluit niet uit dat er op persoonlijk vlak wel een goede (geestelijke) band kon bestaan tussen predikanten van beide richtingen.

Een punt dat Van Rooijen ook aan de orde stelt, is de vraag naar Van Houtens positie ten aanzien van de Nadere Reformatie. Hij gaat daar uitvoerig op in (blz. 42-51). Hij eindigt zijn betoog met de opmerking dat vanwege de complexiteit van de historische werkelijkheid de grenzen tussen Nadere Reformatie en het gereformeerd piëtisme maar niet te scherp getrokken moeten worden (blz. 51). Een man als Van Houten is immers niet zomaar in een hokje te plaatsen. Dit lijkt mij een juiste constatering. Mogelijk kunnen we ons beter houden aan de benamingen die in de tijd zelf werden gebruikt. Het is dan duidelijk: Frederik van Houten was een "ernstige" coccejaan!

Wie over hem meer wil weten, leze dit boek!

H. de Jong
hdejong@hervormdwindesheim.nl

